

bijenteelt

verschijnt maandelijks • jaargang 1 • mei 1965 - 5

**maandblad van de bijenhoudersbonden a.b.t.b., i.l.t.b. en n.c.b.
en de vereniging tot bevordering der bijenteelt in nederland**

KUNSTRAAT en hoe het te gebruiken

Kunstraat van de allerbeste kwaliteit, broed- of honingkamerformaat, naar keuze, per kg f 7,60
In onze nieuwe prijscourant vindt u het beste voor de laagste prijs. Laat elk volk een paar kunstraten uitbouwen en kijk eens, hoe gretig de koningin die met eitjes belegt! Neem in mei een paar ramen met veel stuifmeel uit de kast en geef er ramen met kunstraat voor terug. In de plaats van het stuifmeel krijgt u broed en..... meibijen worden haalsters voor de zomerdracht!

Hang nimmer kunstraat in een volk dat zwermneiging heeft. Hang nimmer kunstraat in een volk als er niets te halen is. Zo'n volk is niet in de stemming om de kunstraat mooi uit te bouwen. Wilt u in drachtloze tijden toch kunstraat laten uitbouwen, dan moet u voeren. Geef nimmer kunstraat aan een klein volkje, de bijen bouwen het alleen maar uit zover ze het kunnen bezetten.

Maar als u in de onderbak tijdens de voorjaarsdracht een sterk volk hebt, geef dan in de bovenbak wat kunstraat. Dit wordt prachtig en „van lat tot lat” uitgebouwd. Onze nieuwe kunstraatwalsen geven een mooie, diepe celindruk, wij verwerken alleen brandzuivere geurige bijenwas en..... wij proberen niet u een velletje per kg méér te leveren ten koste van de kwaliteit.

Goede dingen

BIJENHUIS WAGENINGEN

Telefoon 0 8370 - 2863

GIRO 823276

Een reeks artikelen uit onze prijscourant 1965:

BESCHERMINGSMIDDELEN

150. Bijenkap met paardehaarvizier en pijpgat de ideale kap	f 5,00
151. Bijensluis met paardehaarvizier (wordt over de hoed gedragen)	f 5,00
152. Paardehaarvizier met pijpgat	f 1,90
153. Beroker „Roekmeester”. De beroker voor grootbedrijf	f 22,00
154. Beroker (blaasbalg) het gewone model	f 8,40
155. Beroker „Vulkaan”. Blaasbalg vervangen door een veerwerk, dat een ventilator aandrijft	f 26,00
156. Dathepijp, merk „Primus”, verbeterd model	f 10,80
157. Dathepijp, met kogelventiel, merk „Primus”	f 12,50
158. Pijproer gewoon model	f 3,30
159. Pijproer met kogelventiel	f 4,50
160. Handschoenen, leder, per paar	f 8,90
161. Handschoenen, rubber, per paar	f 8,00

GEREEDSCHAPPEN VOOR DE HONINGGOOST

170. Honingslinger, 3 raams, met worm-wielaandrijving, vrijloop, rem, aftapkraan en stevig ijzeren onderstel	f 185,00
171. Honingslinger, 4 raams, constructie en afwerking als voor	f 195,00
172. Honingslinger, 2 raams, als boven, echter zonder onderstel (tafelslinger)	f 145,00
173. Drijfwerk voor honingslinger	f 41,00
174. Handkolbtoestel, voor het lossen van heidehoning	f 32,00
175. Heidehoningborstel, groot model	f 7,70

176. Ontzegelvork, het gemakkelijkste ontzegelgereedschap	f 5,00
177. Ontzegelmess, groot model	f 6,00
178. Ontzegeltabelt, met drupbak (voorkomt honingverlies bij het ontzegelen)	f 25,00
179. Honingzeef, dubbel met hengsels, ø 16 cm	f 9,20
180. Honingzeef, dubbel met hengsels, ø 22 cm	f 11,80
181. Honingzeef, dubbel met beugel, ø 16 cm	f 9,20
182. Honingzeef, dubbel met beugel, ø 22 cm	f 11,80
183. Kaasdoek, voor het zeven van honing, 75 x 75 cm	f 1,10
184. Aftapkraan	f 10,00

VERPAKKINGSMATERIAAL VOOR HONING

190. Honingflacons, 450 grams, met schroefdoop en inlage verpakt in stevige kartonnen doos van 24 stuks, (prijs met inbegrip van de doos) per stuk	f 0,20
191. Honingflacon, 250 grams, met schroefdoop en inlage, verpakt in stevige kartonnen doos van 24 stuks, prijs met inbegrip van de doos) per stuk	f 0,18
192. Honingbokaal, 450 grams, met schroefdoop en inlage, verpakt in stevige kartonnen doos van 12 stuks, (prijs met inbegrip van de doos) per stuk	f 0,32
193. Schroefdoop, voor gewone 450 grams flacons, per 100 stuks	f 4,30

N.V. Honingzemerij „Het Zuiden”, Boxtel - Tel. 04106-2306, Postbus 2

BIJENTEELT

Maandblad van de Bijenhoudersbond van de L.L.T.B., de Bijenhoudersbond van de N.C.B., de Imkersbond van de A.B.T.B. en de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt in Nederland.

Redactie:

P. A. M. van Dongen, Ravestijn 4, Steenberg en R. P. Groenvelt, Blijhul, Wageningen (eindredacteur).

Redactiecommissie:

W. Assink, Enschede; J. Beyer, Heerlen; P. L. Lammers, Oss en H. G. Maagendans, Arnhem.

Adviseur:

De rijksbijenteeltconsulent

Advertenties en Speurbijltjes:

N.V. Van Mastrigt en Verhoeven, Oude Kraan 16, Arnhem.

Verschijndag:

De eerste woensdag van de maand.

inzending kopij:

Vóór de 10e der maand.

Nieuwe leden,
adreswijzigingen,
abbonementen,
bestuurszaken enz.:

Voor de A.B.T.B.:

Imkersbond A.B.T.B.,
Postbus 129, Arnhem.

Voor de L.L.T.B.:

Bijenhoudersbond L.L.T.B.,
Klompstraat 21, Heerlen.

Voor de N.C.B.:

Bijenhoudersbond N.C.B.,
Spoorlaan 50, Tilburg.

Voor de Vereniging tot
Bevordering der Bijenteelt:
Bijenhuis, Wageningen.

Practische actualiteiten

De biemannen hebben er zin in dit voorjaar. Maart roerde nu eens niet zijn staart en april deed niet wat hij wilde. (Tot op het moment waarop ik dit schrijf.) De bloei was overweldigend en zelden zijn crocus, narcis, wilg en palm zó bevroren als dit voorjaar.

Op de drukbezochte bijenmarkt te Dordrecht zagen we kasten met 20 ramen bezet van de Dordtse secretaris. De witte boord, die bescheiden boven een grijze das uitkwam, kon ons niet verleiden de vraagprijs te betalen. We namen de beste korf van de markt (zonder pingelen) voor f 35,— mee naar huis. We hebben er nog geen spijt van gehad. Zolang de Tilburgse bijenmarkt wegens mijtziektegevaar niet doorgaat kunnen we de Brabanders aanraden eens een kijkje te gaan nemen in Dordrecht. We liepen er trouwens heel wat tegen het lijf.

Vóórtekenen van 't zwermen

We zullen aannemen, dat uw volken momenteel tien ramen hebben bezet, mogelijk zelfs reeds in de tweede bak hun activiteiten ontplooiën. Hier en daar zijn al darrecellen aangezet en mogelijk zelfs belegd. Spoedig zullen we grotere opervlakten met die mannelijke heuveltjes zien verschijnen. Ook de eerste speeldopjes, koningin-necellen in staat van wording, zullen spoedig worden aangezet. De vóórtekenen van het zwermen zijn er. Koppesnellen en doppenbreken horen niet tot de veel voorkomende werkzaamheden van een goed imker. Beter kunnen we te veel darrecellen en te vroege koningin-doppen voorkomen door een goede behandeling van het volk. Komt men speeldopjes tegen, dan kunt u die rustig laten staan. Ontmoet u een echte dop, dan wordt die natuurlijk uitgebroken en blijkt, dat uw volkbehandeling gefaald heeft.

Anti-zwermmiddelen

De beste middelen om het zwermen niet al te vroeg

plaats te laten vinden zijn: properheid in de kast, voldoende ruimte geven, bouwgelegenheid door het geven van kunstraat, voldoende voedsel in drachtloze perioden, (dus: reizen) en tijdig slingeren. Al deze middelen kunnen soms geen resultaat geven, als de koningin op een of andere wijze niet door het volk gewild wordt, (als ze b.v. beschadigd is.) of als men te maken heeft met een erfelijk belaste zwermduivel. Om na half mei niet voor verrassingen geplaatst te worden moeten vooral de onervaren confraters hun volken wekelijks grondig nakijken. Een specialist ziet dikwijls aan het gedrag van het volk of er gevaar is voor zwermen. (Verminderde activiteit in het halen en bouwen.) Als er maar een enkele dop wordt aangezet heeft men dikwijls te maken met „stille omwisseling”. De bijen kweken dan een andere moeder omdat de aanwezige minderwaardig is. Zulke doppen kan men beter laten staan, omdat ze niet tot zwermen leiden.

Het is echter niet eenvoudig om de plannen tot omwisseling vast te stellen.

Kortwieken der moer

Bij volken, die ver van huis gaan en dus niet regelmatig kunnen worden gecontroleerd, wordt de moer soms geknipt. (Eén vleugel wordt half afgeknipt.) Men verliest dan niet zo gauw de voorzwerm (met oude moer). Het knippen der beide vleugels kan tot gevolg hebben, dat de moer zich bij zwermen, half lopend, half vliegend nog vrij ver van de stand kan verwijderen, met de zwerm. Het kort knippen der beide vleugels kan bij de bijen het „idee” wekken te maken te hebben met een beschadigde moer. Stille omwisseling en ballen komt dan dikwijls voor, vooral tijdens het behandelen van een kast.

„Mij kan niets gebeuren”

denkt heel dikwijls de moerenknipper en dan gebeuren dikwijls de meest ongelooflijke dingen. Deze mentaliteit vinden we mede een groot bezwaar van het knippen. Het knippen der moeren is alleen verantwoord, wanneer de volken in de zwermtijd ver van huis gaan, dus van half mei tot half juni. Na begin juni geeft het knippen der moeren echter ook geen zekerheid meer, omdat dan reeds nazwermen kunnen afvliegen (zwermen met jonge, onbevruchte moer). De genoemde data moeten altijd met een korreltje zout genomen worden, daar alles van jaar op jaar sterk uiteen kan lopen. De enige garantie tegen het ontsnappen van zwermen is het wekelijks grondig nazien der volken, waarbij de ramen moeten worden gecontroleerd terwijl ze bijenvrij zijn. Ze moeten dus worden afgeslagen, wat in perioden van dracht niet altijd een prettige bezigheid is. Staan de ramen erg nat, dan kan men de bijen beter afvegen met een natgemaakt bijenvegertje. De goede stemming in het volk wordt hierdoor echter niet bevorderd, zodat de steeklust

meer dan evenredig toeneemt. Imkers, die graag in hun kasten neuzen, hebben in deze periode dus volop de gelegenheid.

Einde bouwvakantie

Het begin van de fruit- en koolzaadbloei betekent meestal het einde van de bouwvakantie. Kunstraat, nú gegeven, wordt in een oogwenk en feilloos uitgebouwd, tenminste in sterke volken en bij dracht. Met het uitbouwen van kunstraat moet men klaar zijn vóór de eerste moerdoppen verschijnen. In de zwermtijd wordt er niet of heel slecht gebouwd (darreraat). Als de zwermtijd eenmaal begint, kan men half of niet uitgebouwde kunstraat beter uit de kast nemen en weer terughangen als de jonge moer bevrucht is. Anders veranderen ze in een ergerniswekkende puinhoop. Belangrijk voor het goed uitbouwen van de kunst-

W. v. 't Land koopt à contant tegen de hoogste prijzen ruwe en zuivere was, ruwe en zuivere honing. Tevens het adres voor uw imkersartikelen.
HONINGZEMERIJ
Tel. 2607 — Barneveld.

raat is, dat de ramen vertikaal worden gedraaid met vier draden; de ruimte tussen de kunstraat en de zijlat en onderlat mag maar enkele millimeters zijn. De raat wordt dan aan de lat vastgebouwd. Dit geeft een grotere stevigheid en een beter overzicht. Laat men de kunstraat *precies* in het raam passen, dan gaat de raat bollen, daar ze bij verwarmen uitzet. Het gevolg is dan bolle raten.

De veger

Werkt men volgens de Aalster Methode, dan zal omstreeks eind mei de veger gemaakt moeten worden, vóór de eerste doppen worden aangezet. Het maken van vegers, nadat doppen zijn aangezet zou het

bruidszwermen in de hand werken??

Een tweede reden om niet te laat de vegers te maken is, dat men over leggende jonge koninginnen beschikt als de zomerdracht begint: klaver, linde, korenbloem e.d. Men spreekt van veger, omdat de kunstzwerm in een reservekast kan worden geveegd. In de praktijk zullen de meesten de kunstzwerm wel in het nieuwe kastje sláán. Dat spaart angels.

De techniek

Bij het maken van een veger zet men eerst een reservekast(je) klaar met liefst enkele uitgebouwde ramen. Er wordt immers een *leggende* moer in gehuisvest. Men zoekt in het volk het raam waarop de moer zit en hangt dit even in een leeg kastje. Snel slaat men nu 3 tot 10 ramen met bijen in het reservekastje, terwijl men een raam met honing en bijen zonder meer in het kastje hangt. Snel slaat men nu ook het terzijde gehangen raam met de moer in het kastje, vult dit aan met raten en sluit het snel af; ook het vlieggat. Op deze wijze werkend heeft men minder gevaar, dat de koningin tijdens de operatie aan de haal gaat; dat veel bijen onmiddellijk terug vliegen en dat er de eerste dagen gevoerd moet worden. Het best kan men de veger tot de avond koel wegzetten en daarna pas het vlieggat openen. De bijen zijn dan tot rust gekomen. Wél moet dan natuurlijk voor ventilatie gezorgd worden (reisraam). Het voeren in de eerste week kan sterk het roven bevorderen.

Hoe sterk??

We spraken van 3 tot 10 ramen afslaan. Dit hangt van omstandigheden af. Blijven de vegers op dezelfde stand staan, dan is 5 tot 10 ramen noodzakelijk om een behoorlijk volkje over te houden. Soms vliegt 70% der bijen naar de oude kast terug:

vandaar de kans op roven. Persoonlijk neem ik de vegers mee naar huis, of breng ze weg. Men omzeilt dan vele moeilijkheden. Men heeft vrijwel geen kans op roven; de samenstelling der volkjes blijft natuurlijker en ze kunnen zichzelf bedruipen, daar de vliegbijen behouden blijven. In dit geval kan men zelfs met 2 of 3 raampjes volstaan. Afgevlogen vegers zijn meestal zorgenkinderen, ze moeten regelmatig worden gevoerd en de legcapaciteit van de moer wordt niet benut.

Sterk !!

Daarom zijn we voor sterke vegers. Men moet ze echter als reservevolken blijven beschouwen. De voordelen liggen voor de hand. Enkele daarvan zijn reeds genoemd. Daar komt nog bij dat de hoofdvolen in de

zwermperiode weinig actief zijn. De schade die men denkt te lijden aan honingopbrengst heeft meestal niets te betekenen. De veger daarentegen doet zoveel te beter zijn best. Hij zal zelfs vlot bouwen. Het hoofdvolk dat door het afnemen van een grote veger een behoorlijke aderlating heeft ondergaan, zal niet zo spoedig tot een bruidszwerm komen. Naar mijn (bescheiden) mening is een grote volksterkte een der eerste oorzaken van het bruidszwermen. Wij veronderstellen dus, dat de vegers reservevolken blijven. Ze moeten dus „gemolken” worden. D.w.z. dat de ramen met broed voor een deel straks weer naar het oude volk teruggaan, als daar de koningin aan de leg is. Ook kan men ze af laten vliegen. Op deze wijze werkend zouden 7 tot 10 ramen afslaan voor de veger verantwoord zijn. Daarbij moet men

echter wel bedenken, dat men kasten met veel broed niet ongestraft veel bijen kan afnemen, vooral niet bij koud weer. Zij zouden dan het broed niet meer kunnen bezetten. Enig inzicht is hierbij dus wel noodzakelijk.

„Aalster” of „Baronie”

Voor de bezoekers van koolzaad en klaver ligt de Aalster methode gunstig. Degenen, die drachten bezoeken, die op het eind van de koolzaadbloei reeds aanwezig zijn, zoals framboos en linde (vroeg soorten), komen met een moerloos volk, dat weinig actief is op deze dracht. Bovendien zijn de volken verzwakt door het afnemen van de veger. Br. Prudentius, uit de Baronie van Breda heeft daartoe iets uitgedokterd en enkele jaren geëxperimenteerd. We laten hem hierover echter liever zelf eens aan het woord. Pam.

IMKERS VERTELLEN EN VRAGEN (V)

Evenals elk dier wordt het bijenvolk beheerst en gedreven door een sterke drang of drift naar behoud, groei en voortplanting van de soort. Alle werkzaamheden van de afzonderlijke bijen zowel als alle uitingen van het gehele bijenvolk zijn daarop gericht.

Na het behoud van het volk in de winter is in de lente en de voorzomer weer uitgroei mogelijk. En die volksgroei bereikt zijn toppunt in zwermrijpheid. Het zwermrijpe volk verdeelt zich in twee, drie of vier afzonderlijke volken. De voortplanting is dan bereikt door het zwermen. Zo is de natuur van het bijenvolk.

De korfimker kwam het bijenvolk in zijn instandhouding en uitgroei mooi tegemoet door het te huisvesten in een zeer geschikte woning. In de voortplantingsdrift beperkte hij het door met doelmatige ingrepen het zwermen te regelen tot eigen voordeel.

De losse-bouwimker kon nog een stap verder gaan en, zoals men dat graag uitdrukt, het

zwermen geheel in de hand houden wat aantal en grootte betreft. Selectie en koninginnteelt van volken die weinig zwermlustig zijn, had tot gevolg dat zwermtrage volken voorkomen. Zo'n zwermtraag volk kan een bijenjaar doormaken zonder tot zwermrijpheid te komen.

Onverwacht zwermen

Rondekorven (met vaste bouw) worden maar door weinig bijenhouders meer gebruikt. Daar zullen bij de een of andere imker zwermen afkomen zonder dat hij er erg in heeft. Zulke onverwachte zwermen worden niet tijdig geschept en vliegen (ver) weg. Zelfs sommige kastimkers over-

komt het, dat een zwerm hen verrast en er vandoor trekt. Het aantal ontsnappingen zal bij de meeste kastimkers zeer gering zijn. Zij verstaan het, waar te maken: Liever één zwerm „in de hand” dan tien weg „in de lucht”.

Relaas en een vraag

C.-M. te P. kreeg op 27 april 1963 onverwacht bezoek van drie „keurmeesters”. Zijn bijen zouden gemonsterd en beoordeeld worden. C. was daar zeer mee ingenomen. Maar vooraf moest geluisterd worden naar zijn opgewekt meegedeeld verhaal. In het kort volgt het hier: „Voor we naar de hal gaan om de bijen te kijken, moet ik eerst wat vertellen. Een collega heeft

me eens gezegd, dat een gevonden zwerm hem geen cent waard is. Mij wel, heb ik hem gezegd. Ik heb hem graag; zeker als het „ne schone” (= een mooie) is.

Het vorig jaar is iemand twee keer kort na elkaar hier aangekomen om te zeggen, dat ik bij hem een aangevlogen zwerm kon komen scheppen. Die hing aan een appelboom in zijn bogerdje. Hij hoefde er niets voor te hebben dan een potje honing. Beide keren heb ik de zwerm gaan vaten. Omdat het werkelijk schoon zwermen waren, gaf ik hem iedere keer een rijksdaalder en een potje honing. Ik was er blij mee want in de lente van 't vorig jaar stond ik maar slecht met mijn bijen. 'k Had een ongunstige winter gehad. Een van die twee is nu nog mijn beste volk. En gezond. Kom, nu gaan we naar de bichal. En wat menen jullie van een gevonden zwerm?”

Er werd geantwoord

Het is terecht een heel voorzichtige, die bijenhouder die jou zei, dat een gevonden zwerm hem geen cent waard is. Zeker heeft hij aan mijtziekte gedacht. Daar mag men ook grote vrees voor hebben.

Maar hier hoef je voor mijtzieke bijen in die zwermen nog niet zo heel benauwd te zijn. Want je woont hemelsbreed gemeten toch wel 40 km van de streken waar mijtziekte laatstelijk geconstateerd werd. Blijf je wel op de hoogte stellen met mogelijke uitbreiding van besmette gebieden.

Ook kan gedacht worden aan noseمازىkte. Die komt vrij algemeen voor, al is het niet in ernstige mate. Verscheiden volken zijn er wat door aangetast zonder dat de bijenhouders er iets van merken. Als het echt „ne schone zwerm” was, dan hoef je aan nosema toch niet zwaar te denken.

Laat eens wat verder kijken

Regel is dat een voorzwerm een oude moeder zal hebben, en

een nazwerm heeft een jonge, nog onbevuchte moeder. Of zo'n „vondeling” nu voorzwerm of nazwerm is, dat is er niet (direct) aan te zien. Grootte en vorm van de koningin in een gevonden zwerm zullen wel niet aangeven of het een oude of een jonge is.

Een gevonden zwerm kan van ver zijn komen aanvliegen. Er wordt door sommige schrijvers vermeld dat hij „kilometers ver” gevlogen kan hebben: Ik trof er nooit bij aangegeven hoeveel kilometers. Bijenzwermen heeft men nog nooit — zoals met trekvogels veel gebeurd is — op een of andere manier gemerkt, om te kunnen nagaan op hoe grote afstanden ze zich soms verplaatsen.

Als het een voorzwerm is dan zal de moeder, sedert het afkomen van de zwerm uit het zwermrijpe volk, het „gaan hangen” en wat later wegvliegen en tijdens de vlucht wel zoveel slanker kunnen geworden zijn, dat uiterlijk geen verschil meer te zien is met een jonge moeder. Toch kan er wat aan gelegen zijn dat men weet of het een jonge of een oude moeder is. Zo b.v. als men volken verkoopt, ze weggeeft, of als men ze zal gaan inwinteren.

Hoe te weten komen?

1. Een oude moeder in een voorzwerm kan al gauw, nadat het volk een woning krijgt, gaan leggen. Dat ze het doet zal er maar van afhangen of er raten zijn en of die raten schoon zijn. Bij het vlugste verloop kan er reeds negen dagen na het „huisvesten” van de zwerm gesloten broed zijn. Dat is dan toch wel heel spoedig. Laat het een dag later pas zijn.

Indien de zwerm raten moet bouwen of bijbouwen en dan na drie weken grof werk gaat bouwen, verradt hij daardoor dat het wel een oude-moerszwerm zal zijn. Hij vertoont daardoor het eerste teken dat hij weer gaat toeleggen op zwermen.

Nog weer willen zwermen is een kenmerkende eigenschap van een oude-moerszwerm.

2. De jonge moeder moet, nadat de nazwerm zijn woning heeft gekregen en geaccepteerd, bevrucht worden. Na soms een of een paar dagen zal ze uitvliegen om te paren. Mogelijk dat de bijenhouder aan wat opvallend lopen en stertselen van de bijen om het vlieggat zien kan, dat de bijen gespannen wachten op behouden terugkomst van de moeder.

Na de paring en de thuiskomst trekt zich het ingebrachte sperma samen in het receptaculum seminis, het zaadblaasje. De bijen beginnen haar koningin herhaaldelijk eiwitrijk voedsel te geven. Dan ontwikkelt zich in de koningin de geschiktheid tot afzetten van eitjes. Het achterlijf neemt toe in omvang. Meestal twee dagen na de paring zal een begin gemaakt worden met eitjes leggen. De zwerm zit nu vier, vijf dagen in zijn woning. Een dag of dertien, veertien na de huisvesting zal het eerste gesloten broed aanwezig kunnen zijn. Dit is een verschil met een voorzwerm. Die kon dat al na negen, tien dagen hebben.

Een tweede verschil zal opgemerkt kunnen worden aan het raten bouwen in een nazwerm. In de regel bouwt deze na ongeveer drie weken geen grof werk, zoals een voorzwerm dat doet. Want een nazwerm legt zich niet toe op weer eens zwermen. Een nazwerm (met jonge moeder) bouwt meestal uitsluitend fijn werk. Daarom werden de nazwermen door de korfmakers bij voorkeur ook gehouden tot opzetters of wintervolken.

Voorzichtigheid is wijsheid

Het is zeker alleszins verstandig dat de voorzichtigheid wordt betracht met gevonden zwermen. Altans in sommige streken van ons land, die niet heel ver verwijderd liggen van gebieden waar mijtziekte is geconstateerd.

Omdat het erg verleidelijk is bijzonder verheugd te zijn met een gevonden zwerm, vooral als het „ne schone” is, moeten de bijenhouders zich af en toe toch eens goed indenken, op welke manieren de mijtziekte overgebracht kan worden op gezonde volken en op ziekte-vrije standen. Door *vervliegen* komen bijen van het ene volk bij een ander terecht. Dat komt voor op een en dezelfde bijenstand. Ook bij het reizen direkt na het openen van de vlieggaten. Bij reizen komen dikwijls volken van verschillende imkers vlak bijeen.

Darren vliegen niet zelden aan bij een ander volk, zelfs op een andere stand. Ze worden ongemoeid binnengelaten.

Ook door *roven* kan besmetting opgedaan worden.

De grootste kans voor overbrengen van mijtziekte doet zich echter voor als *zwermen* van aangetaste volken wegvliegen. Zwermen kunnen soms grote afstanden afleggen. Ze houden zich niet aan gemeentegrenzen waarvoor vervoerverboden gelden. Daarom is verbreiding van mijtziekte door wege-vlogen zwermen van besmette volken het slechtste te voorkomen of tegen te gaan.

In Nederland zal niemand zich beter bewust zijn van de verspreidingskansen dan de rijksbijenteeltconsulent. In zijn grote bezorgdheid voor het gezond houden en gezond maken van de Nederlandse bijenstapel

waarschuwde hij een jaar geleden ernstig. Toen bleek de mijtziekte terrein te winnen in Duitsland. Ze was aangetroffen tot op goed 20 km van de grens, tegenover de Achterhoek en Twente, n.l. in Oisterwijk en Holtwick. Hij schreef toen: „Het gevaar voor infectie uit het buitenland is dus niet langer beperkt tot de Belgische grens en de grens met Duitsland in Limburg, maar dreigt thans ook in het noorden, vooral in Twente.

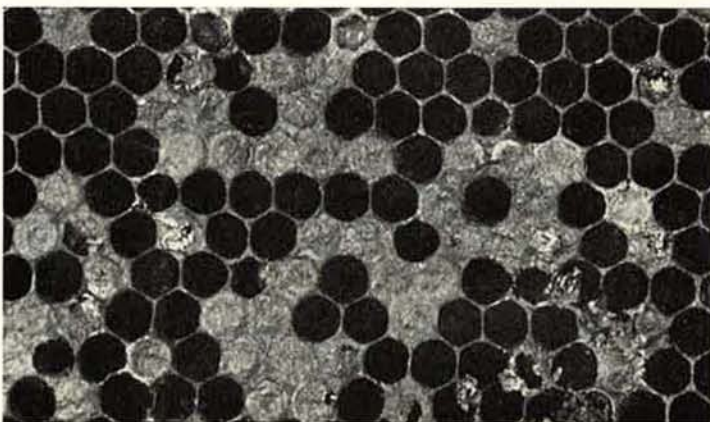
Een ernstige waarschuwing dus aan alle imkers die niet ver van de grens wonen: *Zet geen gevonden zwermen op. Haal geen koninginnen bij uw burens aan de andere kant van de grens!*”

P. H. Martens.

VUILBROED

door Ir. J. Mommers.

Vuilbroed wordt beschouwd als een van de gevaarlijkste bijenziekten: Er zijn twee soorten vuilbroed: kwaadaardig of Amerikaans vuilbroed en goedaardig of Europees vuilbroed. Door de naam goedaardig moet men zich niet laten misleiden. Het Amerikaans vuilbroed is echter nog erger. Bij het laatste wordt het gesloten broed aangetast. De dekseltjes zakken in, zoals op de foto duidelijk te zien is, en worden later door de bijen verwijderd. De larf droogt in tot een harde korst, na een stadium doorgemaakt te hebben waarin de inhoud taai wordt. Men kan dan met een luciferhoutje „draden” trekken. De bacteriën, die de ziekte veroorzaken, worden door de bijen verspreid als ze proberen de korsten van de ingedroogde larven te verwijderen. Zodoende breidt de ziekte zich zeer snel in het volk uit. Ook de mens draagt tot de verspreiding bij b.v. bij het nazien van de volken of bij het verenigen van een zwak ziek volk met een

goed volk. De bacterie, die het kwaadaardig vuilbroed veroorzaakt, is een sporevormer. Deze sporen zijn zeer goed beschermd tegen allerlei invloeden, zodat ontsmetten niet mogelijk is. Ofschoon er geneesmiddelen zijn, die de ontwikkeling van de ziekte tegengaan, worden de sporen niet daardoor gedood, zodat een opnieuw uitbreken van de ziekte moet worden gevreesd. Als het meest aanbevelenswaardige middel wordt dan ook het verbranden van de volken, met alles wat erbij hoort, aangeraden. Goede kasten kunnen door afbranden met een schilderslamp wel worden ontsmet.

In Nederland komt vuilbroed

vrijwel nooit voor. De enkele gevallen, die tot nu toe voorkwamen, waren, soms met grote zekerheid, soms met grote waarschijnlijkheid, toe te schrijven aan het opnemen door de bijen van buitenlandse honing. Het voeren van buitenlandse honing is zeer gevaarlijk!

Vooral door de oplettenheid van de imkers heeft de ziekte in ons land nooit de kans gekregen zich uit te breiden. Dit onderscheidt vuilbroed van b.v. mijtziekte. Met het blote oog kan geconstateerd worden of vuilbroed aanwezig is of niet. Daardoor is het snel opruimen van alle besmette volken bij een intensieve controle mogelijk.

UIT DE JAAGKIEPS

What is in a name

Van de heer C. Swart, Terschelling kregen wij de volgende brief:

Naar aanleiding van het aardige berichtje in Bijenteelt van januari, waarin werd vermeld dat een imkersgezin hun dochtertje Imka noemden, leek het mij dienstig eens de aandacht te vestigen op enkele voornamen die hier op Terschelling sinds jaar en dag gedragen worden.

Het zijn de jongensnaam IEMKE en de meisjesnaam IEME en IMKE.

Of deze namen van „Imme” „bijenvolk” zijn afgeleid meen ik te mogen betwijfelen, daar het bijhouden hier op Terschelling vroeger, althans bij mijn weten, niet voorkwam.

Aardig is nog dat honingbijen hier „hunnegouwers” (honinghouders?) genoemd worden, terwijl mieren, zoals we weten ook als volk levende insecten, hier de aardige naam dragen van „immelaars” enkelvoud „immelaar”.

Het zou interessant zijn te vernemen of deze of hierop gelijkende namen in andere delen van het land voorkomen.

Mogelijk zou dit een geregeld rubriekje kunnen worden: Namen en woorden (uitdrukkingen) ontleend aan de bijenteelt?

Jékavé zal eventuele mededelingen graag in zijn rubriek opnemen. Toevallig kwam hem een oude aantekening uit de Bijbel der Natuur van Swammerdam in handen:

Spekvlieg of Kleine Naayer. Dit dierke neemt zijn oorsprong uit een worm, die gemeenlijk onder het gras bevonden werd en by de Visschers met den naam Im of Imme bekend is.

Wie volgt?

Bijenvolk als kunstmoeder

Het grote Russische bijenblad Pcelowodstwo — Bijenteelt — met een oplage van 200.000 nummers, heeft een tekenaar die weet wat humor is, hetgeen blijkt uit bijgaande tekening. Overgenomen uit Die Biene 1965/1.

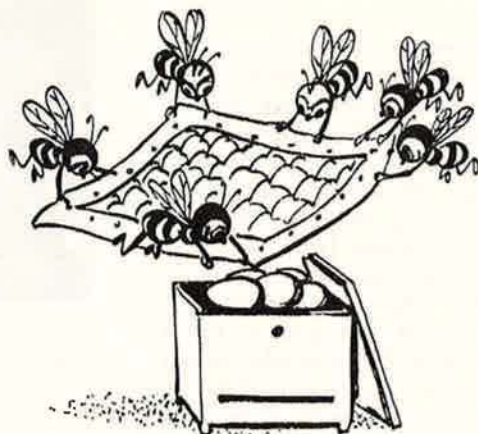
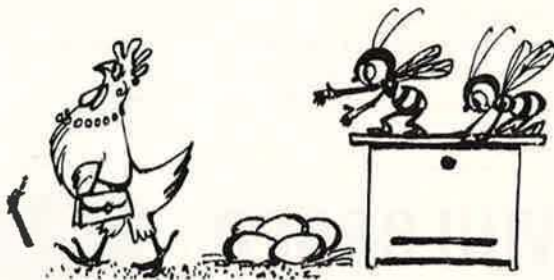
De aanleiding was dat een imker een kloek op eieren had zitten, maar deze verliet het nest en wilde haar taak niet weer opnemen. Door nood gedwongen legde de imker de eieren op de broedkamer van een bijenvolk en door goed afdekken kwamen de eieren tot grote vreugde van de bijenhouder uit.

Maar er was niets nieuws onder de zon want een lezer van het British Beejournal vond in een oud nummer van 1912 de mededeling dat een imker een bijenvolk had als kunstmoeder om kippe-eieren uit te broeden. Op een broedkamer kwamen 20 eieren op een katoenen kleedje, zij werden afgedekt met een veren kussen; 18 eieren kwamen uit. (B.B.J. 1965 13/H).

Bevruchte koningin geven

Het aantal middelen om met grote zekerheid een volk een nieuwe koningin te geven is legio. In l'Apiculteur 1964/12 schrijft A. Caillas hoe twee Zwitserse imkers te werk gingen.

Men moet zorgen, dat het volk dat de koningin moet ontvangen minstens één gesloten moerdop heeft, dit volk is dan rustig daar het weet dat het een nieuwe koningin te wachten is. Dan laat men van boven, door het voergat in het dekkleedje de nieuwe koningin los naar beneden lopen. Zij zal goed ontvangen worden en haar eerste werk zal zijn de gesloten moerdoppen af te bijten. Niet ge-

sloten moerdoppen zal zij pas na het verzegelen aanpakken.

Men moet met het geven van de koningin oppassen, dat niet reeds één der jonge moeren is uitgelopen, daar dit fatale gevolgen kan hebben.

Vlug de koningin zoeken

Om vlug een koningin te vinden, zegt A. Caillas in hetzelfde blad, moet men eerst op de vliegplank kijken, waar de meeste bijen aanvliegen. Hij zegt dat de haalbijen op hun koningin terugvliegen. Deze zal beslist op de raat of een der beide raten, die achter deze aanwijzing staan, gevonden worden. Dit mag vreemd klinken, maar Caillas is een veteraan en schrijver van een paar veel gelezen boeken. Vooral voor volken op koude bouw zou zijn aanwijzing van nut kunnen zijn.

Gegoten kunstraat

In de Duitse vakbladen wordt verschil gemaakt tussen gegoten en gewalste kunstraat. In Die Biene 1965/1 wordt de vraag waarin het verschil hiertussen bestaat, als volgt beantwoord: Er is verschil in samenstelling en ook de uitwerking op de warmte in de kast is opmerkelijk. De samenstelling komt bijna overeen met die van giet- en walsijzer.

Bij het gieten krijgt men lossere lagen en verbinding der wasdeeltjes, die bij het walsen steviger en inniger worden samengedrukt.

Daarom is de gegoten middenwand bros en breekbaar als het koud is, terwijl de gewalste ook in koude toestand soepel en elastisch blijft. Daardoor zet hij gemakkelijk uit en trekt krom door de warmte in de bijenkast, hetgeen de gegoten raat niet doet.

Gewalste kunstraten kunnen dunner geleverd worden, men krijgt meer vellen, maar dat moeten er niet meer dan 16 of 17 van de Duitse normaalmaat per kilogram zijn.

Simson en zijn leeuw

In een reisverhaal over een Kerst-pelgrimstocht naar Jeruzalem vinden wij het volgende in de Scottish Beekeeper 1965/2.

In het Zora-dal zagen wij te Mifgask, de geboorteplaats van Simson, de eerste grote bijenstand. Er waren er meerdere in dit dal en ook in het Zorethdal, waar Simson's vrouw Dehlia vandaan kwam. En heel toevallig was er een bijenstand aan de wegwijk, waar Simson zijn leeuw verslagen had en later een bijennest in het karkas vond.

Jékavé.

VRAGEN- rubriek

Vraag 1.

De heer J. H. te M. las in het Nieuwsblad van het Noorden van 18 februari: „Plaats honing in de ijskast en verdeel de honing over kleine potjes, zodat niet telkens de grote pot uit de ijskast gehaald behoeft te worden”. Hij vraagt onze mening.

Antwoord: Het heeft naar mijn mening geen zin honing in een ijskast te bewaren. De ijskast is er om bederfelijke waren wat langer goed te kunnen houden. Honing is echter onbepert houdbaar als hij goed rijp geoogst is en goed van de lucht afgesloten wordt bewaard. Dit laatste is zeer belangrijk daar anders de honing vocht uit de lucht aantrekt en gaat gisten. De meeste honingsoorten kristalliseren. Dit gebeurt niet bij alle even snel. Het hangt af van de scheikundige samenstelling.

De gunstigste temperatuur voor kristallisatie is ongeveer 14° C. De huiskamerkast lijkt mij een goede plaats om de honing te bewaren.

De keuken en de kelder zullen vaak nogal vochtig zijn, waardoor zelfs een vrij goed sluitende bus of flacon toch nog vocht binnen kan dringen.

Vraag 2.

Hetzelfde lid kreeg gratis een partijtje witte basterdsuiker waar muizen in gezeten hadden. Hij vraagt of deze suiker voor de bijen te gebruiken is.

Antwoord:

Voor de inwintering zou ik de verontreinigde basterdsuiker niet durven gebruiken. Het is n.l. al vaak gebleken dat alleen maar goede kristalsuiker voor dit doel bruikbaar is en zelfs kleine hoeveelheden verontreinigingen al ernstige gevolgen kunnen hebben. Om in de zomer te voeren is deze suiker misschien wel bruikbaar maar ik zou het toch maar eerst eens voorzichtig met één volkje proberen.

M.

Als grootste en meest gesort. Imkers-bedrijf in Nederland kunnen wij u uit ruime voorraad leveren alles op het gebied der Bijenteelt van de allerbeste kwaliteit en laagste prijzen. Door eigen grote importen bij ons beslist voordeliger. Betaal niet meer als nodig is o.a. Kunst-raat broed- of honingkamer maar f 7,— per kg. Vraagt onze gratis prijslijst 1965 en overtuigt u, dat als u bij ons bestelt veel geld kunt besparen.

BIJENSTAND H. T. VAN DAM & ZN.

Jubboga. Telefoon 05165—382.

BIJENTEELT *in vroeger jaren* (III)

Wij eindigden ons vorige artikel met een beschouwing over de bijenschansen en over de belasting op bijenvolken, de z.g. „Krijtende tiende”. In vervolg daarop moeten we nu eerst iets zeggen over de groei en bloei van de toenmalige imkerij en haar belang voor de samenleving.

Er was niet alleen een grote behoefte aan honing als zoetmiddel, maar ook aan was. De bijenwas vond reeds bij de Romeinen toepassing bij de u uit de geschiedenisles welbekende wastafeltjes en later speelden waskaarsen een belangrijke rol bij de kerkelijke liturgie. Vele belastingen en betalingen aan de kerk konden dan ook in de vorm van was worden voldaan. Hoezeer de bijenteelt bij de godsdienst en kerk was betrokken blijkt ook uit de zogenaamde exultetgezangen die alle beginnen met: Exultet iam angelica (Juicht nu, hemelse engelenschaar). In deze exultetgezangen wordt de maagdelijke bij geëerd als schenker van de was en wordt verband gelegd tussen de maagdelijke bijen en de maagd Maria. De tekst is niet altijd gelijk, maar draait toch wel altijd om hetzelfde thema. Enkele van deze exultetgezangen zijn bewaard gebleven opgetekend op perkamentrollen en dikwijls versierd met voorstellingen op de bijenhouderij betrekking hebbende.

Het is merkwaardig dat er zo weinig te ontdekken is over onze vaderlandse bijenteelt uit die dagen. En datgene, wat we er van kunnen vinden is afkomstig uit buitenlandse bronnen. Zo schrijft over

de bijenteelt van Vlaanderen en Brabant Olaus Magnus, aartsbisschop van Upsala. Van hem verscheen in 1555 in Rome een uitgebreid werk *Geschiedenis van de noordelijke volken*, waarvan enkele hoofdstukken aan de imkerij zijn gewijd. Hij zegt daarin o.a. dat de imkers van Brabant en Vlaanderen 's nachts met reiswagens naar de heide reizen en de bijenkorven ten dele ook op de rug daar naar toe droegen. Diefstal wordt daarbij zeer streng gestraft. Hij vermeldt ook dat de Skandinavische bijenhouders de volken na september inwinteren onder hopen gerstestro of riet, dat men aan elkaar laat vriezen door het met water te overgieten, waarna men er een grote hoeveelheid sneeuw opbrengt. In het boek komen vier afbeeldingen, betrekking hebbende op de imkerij, voor. Wij mogen aannemen dat deze houtsneden in Italië op aanwijzingen of naar schetsen van de schrijver zijn vervaardigd, zodat we niet de zekerheid hebben of het afgebeelde natuurgetrouw is weergegeven. Op de afgebeelde Hollandse reiswagen staan drie rijen korven boven elkaar, wat in Holland bij het reizen nooit gebruikelijk is geweest. Het systeem wordt thans wel in Duitsland

Vervoer
van bijenkorven
naar de heide,
naar
Olaus Magnus (1555)

Het invriezen
van
de korven naar
Olaus Magnus (1555)

De bezigheden
van
de imker naar
Petrus de Crescentiis
(1602)

toegepast in de zogenaamde *Wanderwagen*. Op het tweede plaatje wordt de bedwelmende werking van de mede uitgebeeld en de afkeer van de bijen voor lieden die naar alcohol ruiken en terstond door de bijen worden aangevallen. Dit is in zoverre van belang, dat daaruit blijkt dat de produktie van mede blijkbaar zo'n belangrijke plaats innam, dat een van de vier illustraties daaraan moest worden gewijd. Ik laat u ook nog even het invriezen van de bijenkorven zien. Het merkwaardige van dit plaatje is dat de ronde liggende korven in een soort stal onder de overstekende kap van het huis zijn opgesteld. Ook laat ik u nog een plaatje zien

uit het boek van Petrus de Crescentiis. Hij leefde van 1230 tot 1310. Hij schreef een boek over het landleven, waarin hij ook alles verzamelde, wat hem over het imkeren bekend was. Vermoedelijk was hij zelf geen imker, maar ontleende hij zijn stof aan de toen bekende werken. Er zijn van dat boek 33 Duitse uitgaven bekend. Het plaatje is uit de Straatsburger uitgave van 1602. Het laat ons een aantal handelingen uit de imkerij zien, die nooit gelijktijdig worden verricht. Maar het samenbrengen van verschillende voorstellingen in één beeld was in die tijd heel gewoon.

(Wordt vervolgd.)

Reizen

Voor de imker, die zijn volken enigszins rendabel wil maken, is reizen een noodzakelijke bezigheid. De enkelingen, die een bijeparadijs in hun naaste omgeving hebben, kunnen we als de uitzonderingen beschouwen, die de regel bevestigen.

Bruikbaar materiaal

Wil men met genoegen reizen, dan moet men over goed en voldoende materiaal beschikken. In de eerste plaats geldt dat voor de kasten, die goed sluitend en ruim (3 bakken) moeten zijn. Ze moeten verder van reisramen kunnen worden voorzien. Slecht sluitende kasten, waar de bijen langs spleten op de meest ongewenste momenten naar buiten kunnen komen, hebben al menigmaal het reisgenot vergald. We spreken daarbij nog maar niet van de ongelukken, die er uit voortgekomen zijn, vooral als een paard als trekker fungeerde. Vooral als collega's wordt opgedragen de van lappen samenhangende kasten naar het reisdoel te dirigeren is de onaangename overlast soms bijzonder groot. Bezitters van dergelijk materiaal laten die taak ook dikwijls over aan collega's. Anders zouden mogelijk ook eerder maatregelen genomen worden. Als de volken ver weg gaan, zal men dikwijls meer ruimte moeten geven, dan eigenlijk gewenst is. Als het enigszins kan is het dan ook beter de „bakken voor de toekomst“ los mede te nemen, om ze te plaatsen, wanneer de volken er rijp voor zijn. Het bezit van een auto, al of niet met aanhangwagentje, maakt de mogelijkheden heel wat groter.

Reisramen

Het reisraam moet zo groot zijn, dat de gehele bovenzijde van de kast kan ventileren. Met kleinere reisramen gaat het dikwijls goed, maar dikwijls ook fout. We moeten tevens bedenken, dat de volken als ze terugkomen meestal veel sterker zijn, dan wanneer ze gaan. Bovendien zijn dan de temperaturen meestal hoger. Mocht er ondanks alle voorzorgen toch kans bestaan, dat de volken warm lopen, dan is het goed, water bij de hand te hebben. Van tijd tot tijd kan men dan wat water over de reisramen sprenkelen. Warmlopen is voor een deel ook watergebrek. Reisramen hebben tevens nog het voordeel, dat men bij spuitgevaar de bijen zonder meer kan opsluiten.

Via deze ramen kan men ze tevens water toedienen. Wanneer men dan tijdens het opsluiten bovendien nog zorgt, dat de kasten niet rechtstreeks door de zon worden beschenen, dan kunnen ze het een hele tijd uithouden. Dit is bij de

spuitramp in de Flevo, enige jaren geleden, wel gebleken.

Reis bij voorkeur in het donker. De temperaturen zijn dan lager en ontsnapte bijen blijven in een tros aan de kast hangen. Bovendien is er dan ook enige romantiek. Wel moet men bij het laden en lossen zorgen voor een goede verlichting.

Het plaatsen

Bij het plaatsen van de kasten getuigt het van een goede collegialiteit, wanneer de kasten in één lange rij worden geplaatst. Het vervliegen echter wordt er, vooral bij veel zijwind, sterk door bevorderd. Zelf hebben we eens meegemaakt, dat een zesramer en een fruitteeltkast, die niet meer dan een handvol bijen bevatten, uitpuilden van de bijen, nadat er die dag een storm gewoed had. Deze beide kasten stonden bovenwinds. Sindsdien plaatsen we de kasten voor elke imker apart en richting noord-zuid, met het vlieggaat naar het oosten. Ook is er al eens herrie geweest onder imkers, die meenden, dat er geknoeid was.

Wanneer de kasten worden geplaatst op het fruit in streken met veel zeewind, dan kan het verlies aan bijen bijzonder groot zijn. De volken nemen dan af in sterkte. Plaats in dit geval uw kasten in de luwte van een windkering of van gebouwen. Laat ze verder niet langer staan dan nodig is.

Hoe lang

Zijn er voldoende bijenvolken geplaatst (5 per ha), dan zijn er maar enkele vliegdagen nodig voor een goede bestuiving. Plaatst men dan de bijen 2 dagen voor de volle bloei, dan hebben ze na een week hun werk gedaan en kunnen dan naar huis. Wel moet er dan rekening gehouden worden met de bloei van latere rassen. Daar moeten dan weer andere volken geplaatst worden. Iemand, die over eenvoudig eigen vervoer beschikt, kan dit wel klaren. Wel moet deze methode eerst met de fruit-teler overlegd worden.

Zorg verder, dat uw kasten van naam en adres voorzien zijn. Een schriftelijk contract kan van onschatbare waarde zijn bij meningsverschillen. Deze contracten zijn verkrijgbaar bij uw organisatie.

Goede reis!

Pam.

BIJENNIEUWS TE KOOP AANGEBODEN

Bijenvolken in korven en kasten en op zes ramen vanaf f 25.-. Tevens hebben wij voor levering juni beschikbaar bijenzwermen in prijzen van f 12.- t/m f 15.-

Bijenstand „De Bijenkorf“

Faas Eliaslaan 10, Baarn, Telefoon 0 2954 - 4266

RAATHONING

Het winnen van uitmuntende heideraathoning is zeer winstgevend, maar het vereist een gedegen vakmanschap, grote toewijding en zorgvuldigheid en langdurige voorbereiding. Men dient het benodigde materiaal reeds nu aan te schaffen om b.v. de in dit artikel genoemde puntjesramen tijdig klaar te hebben. Door de vroegtijdige publicatie van dit artikel hopen we zowel de in dit speciale vak vergrijsde veteranen als de nieuwelingen, die zich op dit opwindende werk willen toeleggen, van dienst te zijn.

Wat is raathoning?

De bijen bergen de gewonnen nectar op in de cellen van hun raten. Als de nectar veranderd is in rijpe honing, verzegelen zij de cellen. Deze honing heet verzegelde honing. Raathoning heet deze honing, als hij opgeborgen is in maagdelijke raat en als hij geen kunstraat bevat.

Maagdelijke raat is raat, die door de bijen niet gebruikt is voor het broed.

Raathoning mag geen kunstraat bevatten, maar een strookje kunstraat van 1 cm aan de bovenlat, dat de bijen als voorbouw dient, is toegestaan.

Soms gebruikt men hele vellen zeer dunne kunstraat in de raampjes of secties, waarin de raathoning gewonnen wordt. Dit vergemakkelijkt voor de imker wel het winnen van raathoning. De raten worden gelijkmatiger uitgebouwd en vlakker verzegeld. Maar aan de kwaliteit van de raathoning komt dit niet ten goede. Raathoning wordt namelijk met raat en al gegeten. Als de bijen zelf de raat bouwen, zijn de cellen en celbodems zó dun, dat men geen of nauwelijks was in de mond overhoudt als men een stuk raathoning op de tong laat smelten. Heeft de imker kunstraat, ook zeer dunne kunstraat, in de raampjes of secties gebruikt, dan houdt men een wasrest in de mond over. Smeert de consument de raathoning op de boterham, dan bemerkt hij zeer dunne kunstraat nauwelijks.

Als men voor het bevestigen van zeer dunne kunstraat in de raampjes gebruik maakt van metalen draden, dan worden die dikwijls weer losgemaakt en uit de raathoning getrokken als deze verzegeld is.

Plantaardige herkomst

Wij onderscheiden zomerraathoning en heideraathoning. Zomerraathoning was in ons land vroeger geheel onbekend. Tegenwoordig wordt deze raathoning hier wel geproduceerd en aangeboden. Dit is gebeurd in navolging van andere landen, waar men geen struikheide heeft en waar men voor het winnen van raathoning dus aangewezen is op de zomerdracht. Dit is o.a. het geval in de Verenigde Staten.

Als men zomerraathoning doorsnijdt, vloeit de honing uit de doorgesneden cellen. In de ogen van hen, die de echte heideraathoning kennen, is dit een groot nadeel.

Heideraathoning wordt gewonnen op de struikheide. De honing van de struikheide heeft een hoge viscositeit, hij is gelei-achtig. Tengevolge daarvan vloeit hij niet uit de cellen als men de raat doorsnijdt.

Als in een jaar de struikheide weinig of geen honing geeft, wordt dikwijls „heideraathoning” aangeboden die geen echte heideraathoning is, doch die gewonnen werd op andere planten, zoals dopheide en wilgeroosje. De imker houdt dan graag vol dat zijn volken deze honing gewonnen hebben toen ze op de heide stonden en daaraan behoeft ook niet te worden getwijfeld. Maar als men zo'n raat doorsnijdt, vloeit de honing uit de cellen en daaruit blijkt dan wel, dat het geen echte heideraathoning is. Hij zou moeten worden aangeboden als zomerraathoning.

(Hetzelfde verschijnsel doet zich natuurlijk ook voor bij slingerhoning, die onder dezelfde omstandigheden gewonnen is. Door de aanwezigheid van een geringe hoeveelheid struikheidehoning ruikt hij nog wel een beetje naar heidehoning, maar als men het potje scheef houdt of omkeert, blijkt wel, dat het geen heidehoning is. Een potje met echte heidehoning kan men meestal reeds de dag na het vullen al omkeren zonder dat de honing eruit loopt.)

Verpakking van raathoning

Raathoning wordt soms gewonnen in broedkameramen maar meestal in honingkammeramen. Een simplex broedkameramen met een goed uitgebouwde en geheel gevulde en verzegelde raat kan ongeveer 5 pond raathoning bevatten en een honingkammeramen ongeveer 3 pond. Raathoning wordt ook gewonnen in z.g. secties. Dit zijn brede raampjes van dun, zacht hout, die ongeveer een pond raathoning kunnen bevatten. Deze secties doet men in een sectiebak, die men onmiddellijk op de broedkamer van het volk plaatst. De secties zijn erop berekend, dat de bijen er „spekraten” in bouwen. Dat zijn extra dikke raten. Om dit te bevorderen, plaatst de imker tussen iedere rij secties een z.g. separator. Deze separators bevorderen tevens het vlak verzegelen van de raten.

Hetzelfde doel wordt echter gemakkelijker bereikt als men de secties niet in een sectiebak aanbrengt, maar in z.g. sectieramen. Dit zijn brede honing-

kamerramen van een speciale constructie, waarin drie secties passen. Ieder sectieraam is al voorzien van de zo even genoemde separator. Er gaan zeven van deze sectieramen in een normale simplex honingkamer. Ze bevatten ieder drie secties, zodat men in totaal 21 secties op het volk plaatst.

Kwaliteit van raathoning

Voor onberispelijke raathoning worden hoge prijzen betaald. Een broedkamerraam met uitmuntende heideraathoning brengt in sommige jaren wel f 20,— op. De prijzen van minder goede kwaliteiten zijn echter lager. De prijs van zomer-raathoning is belangrijk lager dan die van heideraathoning.

Het spreekt vanzelf dat een zo kostelijk en kostbaar product er voortreffelijk uit moet zien. De raampjes en secties, waarin men raathoning wil winnen, moeten nieuw, blank en schoon zijn. Was en propolis, die de bijen erop aanbrengen in de tijd dat dit houtwerk in de kasten verblijft, moeten na het oogsten zorgvuldig worden verwijderd.

Voor de verpakking van secties zijn er kartonnen doosjes met cellofaan venster in de handel. Raampjes met raathoning worden meestal beschermd door een vel dun cellofaan of plastic.

Tot zover de verpakking.

Aan welke eisen moet onberispelijke raathoning voldoen?

1. De raat moet volledig uitgebouwd zijn.
2. Er mogen geen of althans weinig ongefulde cellen in voorkomen.
3. De raat moet volledig verzegeld zijn. Gedeeltelijk verzegelde raathoning is al gauw tweede of derde soort.
4. De verzegeling moet hagelwit zijn. Een geel of „plakkerig” verzegelde raat ziet er niet zo erg ooglijk uit.

Hagelwitte verzegelde raten krijgen we, als de bijen tussen de honing in de cellen en het dekseltje, dat ze op de cellen maken, een beetje ruimte laten. Doen ze dat niet, rust dus het dekseltje op de honing, dan noemen we de verzegeling plakkerig.

Zijn de dekseltjes niet wit, maar gelig, dan ziet de raathoning er ook direct minder aantrekkelijk uit. In jaren met een „treuzelige” heidedracht wordt een oorspronkelijk wit verzegeld raatgedeelte gemakkelijk geel „doordat de bijen er teveel over lopen”, zoals de imker zegt. Een vlotte, constante dracht is bevorderlijk voor een hagelwitte verzegeling der cellen. Om dit geel worden van de dekseltjes zoveel mogelijk te beperken, moet men zo spoedig mogelijk de bijen door middel van een bijen-uitlaat van de raathoning verwijderen als die gereed is.

5. De raat moet vlak verzegeld zijn.
6. Raathoning mag geen stuifmeel bevatten.

De aanwezigheid van stuifmeel kan men ge-

makkelijk vaststellen door de raat tegen het licht te bekijken. De cellen met stuifmeel tekenen zich dan donker af tegen de veel lichtere cellen met honing.

7. De honing mag niet in de raat zijn gekristalliseerd. Heideraathoning begint meestal pas te kristalliseren in de eerste maanden van het nieuwe jaar. Zomerraathoning kristalliseert echter soms al na enige weken in de raat. Koolzaadhoning b.v. is totaal ongeschikt voor raathoning omdat hij zeer spoedig in de raat kristalliseert.
8. Raathoning mag, behalve het reeds genoemde strookje voorbouw, geen kunstraat bevatten. De aanwezigheid van kunstraat in raathoning kan men gemakkelijk vaststellen door voorzichtig met een speld door een celletje te prikken. Als er kunstraat gebruikt is, ondervindt de speld bij de middenwand van de raat een duidelijk voelbare weerstand. In een raat, die geheel door de bijen zelf gebouwd is, is deze weerstand nauwelijks merkbaar. Na enige oefening kan iemand met een fijn gevoel zelfs met zekerheid vaststellen of er gewone of extra dunne kunstraat is gebruikt.

Chunk honey

Soms doet men in een honingpotje een daarin passend stuk raathoning. Daarna vult men het potje verder met vloeibare slingerhoning. De Amerikanen noemen dit chunk-honey. Het woord chunk betekent: brok of homp.

Brokken raathoning

Raathoning wordt niet alleen uit kasten, maar ook uit korven gewonnen. Tal van korfimmers zijn op dit gebied zeer deskundig. Op de plaats in de korf, waar de raathoning gewonnen zal worden, snijden zij de oude raat weg, zodat de raathoning opgeborgen wordt in nieuwe maagdelijke raat. De imker spijlt zijn korven dan zo, dat er op de plaats waar raathoning zal worden gewonnen geen spijlen komen. Voor het oogsten worden de bijen uit de korf verwijderd. De imker snijdt met een korfmes de raten uit de korf. De stukken raathoning die hij vindt snijdt hij meteen uit en hij verpakt die in cellofaan of in plastic. Men noemt dit: brokken raathoning.

Kastimmers die niet geheel gevulde of niet geheel verzegelde raampjes met raathoning hebben, snijden de goede stukken ook wel uit de raampjes om die als brokken raathoning te verkopen.

Honingmarkt Eerbeek

De bijen- en honingmarkt te Eerbeek, die in oktober gehouden wordt, is van ouds de grote markt voor raathoning. Dit jaar wordt deze markt voor de 57ste maal gehouden. Aan de te Eerbeek aangevoerde hoeveelheid heidehoning kan men vrij nauwkeurig afmeten hoe goed (of hoe slecht) de heidedracht dat jaar geweest is. (slot volgt)

Korte berichten

Tot wie kan men zich wenden om voorlichting?

Voor algemene voorlichting op bijenteeltgebied is natuurlijk het Rijksbijenconsulentschap, Bredaseweg 304, Tilburg.

Voor directe praktische voorlichting kan men zich wenden tot de volgende personen, afhankelijk van waar men woont:

A. Laban, Oude Bennekomseweg 72, Wageningen, voor de provincie Noord-Holland met Texel, Zuid-Holland met uitzondering van de eilanden, Utrecht en Gelderland met uitzondering van de Achterhoek.

J. van Aarst, Vossenlaan 23, Bennekom, voor de Gelderse Achterhoek, de provincies Overijssel, Drente, Groningen en Friesland, de IJssel-meerpolder en de Wadden-eilanden behalve Texel.

A. van Willegen, Heernisseweg 167, Goes, voor de provincie Zeeland, de Zuidhollandse Eilanden, Noord-Brabant ten westen van de lijn Belgische grens - Goirle - Tilburg - Loon op Zand - Waalwijk tot over de Bergse Maas en het Land van Heusden en Altena.

A. van Leuken, Oranjelaan 18, Beek en Donk, voor de provincie Noord-Brabant ten oosten van de lijn: Belgische grens - Goirle - Tilburg - Loon op Zand - Waalwijk tot aan de Bergse Maas en de provincie Limburg ten westen van de lijn: Overloon - Venray - Horst - America - Helenaveen - Meyel - Ospel - Nederweert - Weert - Dorplein.

L. Hensels, Pastoor Daemenstraat 17, Elsloo, voor de provincie Limburg ten oosten van de lijn, genoemd bij A. van Leuken en ten noorden van de gemeenten Echt en Ohé en Laak.

J. van Os, Pasweg 20, Bunde, voor Zuid-Limburg tot en met de gemeenten Echt en Ohé en Laak.

Bijenmarkt Driebergen: druk bezoek en vlotte handel

De vijfde voorjaarsbijenmarkt in Driebergen van 10 april j.l. mocht zich verheugen in een zeer druk bezoek, ondanks de minder gunstige weersomstandigheden, want het was te koud om uit te vliegen, slechts een enkel bijtje waagde zich aan het vliegagat.

Vele imkers en fruittelers waren naar Driebergen getogen om te kopen en te verkopen, of om hun imkerservaringen uit te wisselen. Men was dan ook optimistisch gestemd. Een goede uitwintering, goede volkssterkte, een prima ontwikkeling, voldoende broed, allemaal dingen die een imker in goede stemming brengen. We spraken zelfs imkers die al honing geslingerd hadden!

Ook de aanvoer was goed te noemen. 45 volken in kasten en 6 in diverse korven. Er werd direct al vlot verkocht en de handel bleef vlot met over het algemeen goede prijzen. Kastten deden van f 40,— tot f 80,— per stuk, korven van f 25,—

tot f 35,—. Later op de dag vertoonden de prijzen een neiging tot dalen. Veel vraag was er naar volkjes op ramen, de zgn. marktkastjes dus. Hiervan was er slechts 1 aangevoerd.

De kwaliteit der aangevoerde volken was matig tot redelijk, met enkele zeer goede volken. De prijs voor het beste volk werd toegekend aan de heer G. H. Grijze uit Soest. Ook de stands met imkersartikelen deden goede zaken. Variatie in bijenwoningen was er genoeg. Er waren korven, boogkorven en zelfs kastkorven en nieuwe strokasten. Gebruikte honingslingers, een honingpers enz. Driebergen had een zeer geslaagde levendige markt.

Bijzonder geslaagde Stichtse imkermiddag

We kunnen weer terugzien op een bijzonder geslaagde imkermiddag in Boschlust te Zeist. Een behoorlijke belangstelling, een goede sfeer, en een leerzaam programma.

Het hoofdbestuurslid C. Pater Jzn. sprak een kort openingswoord, deed enige mededelingen over het reizen naar het fruit en sprak vervolgens over: „De perspectieven van de bijenteelt in Midden-Nederland”.

In de pauze trok de expositie van bijenliteratuur en de imkerij op postzegels zeer veel belangstelling. Dank aan de heer Dekker voor de beschikbaarstelling hiervan.

Na de pauze kreeg broeder Vincentius uit Mook het woord. Met enthousiasme bracht hij zijn voordracht over zijn imkerservaringen, maar ook van alles wat hij zag in de ons omringende landen, ook op het gebied der wetenschappelijke zaken de bijenteelt betreffende. In Duitsland is men ons in deze ver voor, daar ziet men duidelijk in dat de imkerij alleen vooruit kan komen met selectie en koninginneteeit. Vanzelfsprekend waren er vele vragen na zijn voordracht die uitvoerig beantwoord werden. Broeder Vincentius heeft nog vele plannen. Hij liet ons tevens tekeningen zien van zijn grote bijenstand, voor 100 volken, die hij aan het bouwen is, annex koninginneteeitbedrijf. Zeer zeker zullen de Stichtse imkers in de nabije toekomst nog eens een bezoek gaan brengen aan broeder Vincentius.

In zijn dankwoord stelde de voorzitter „dat we een nieuwe spreker ontdekt hebben”, en overhandigde broeder Vincentius een vaardigheidsdiploma in woord, beeld en foto's van zijn medewerking aan deze middag. Dank zij de medewerking van de heer Dekker uit Utrecht, en de voorzitter, kan dit alles à la minute vervaardigd worden.

HONINGNIEUWS

Bloemenhoning f 1.75 per kg.
Alleen gedurende de maand mei en zolang
de voorraad strekt. Minimum afname 25 kg.

Bijenstand „De Bijenkorf”

Faas Eliaslaan 10, Baarn, Telefoon 0 2954 - 4266

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 2,50, elke 4 woorden meer f 0,50. Bij vooruitbetaling te voldoen op gironummer 873335 t.n.v. Drukkerij Maastricht en Verhoeven te Arnhem, met vermelding „Speurbijtjes”. Inzendtermijn: vóór de 10e van de maand. Opgegeven „Speurbijtjes” waarvan de betaling nog niet is ontvangen zullen niet worden geplaatst.

- TE KOOP AANGEBODEN: Kaukasische koninginnen, zachtaardig en zwermtraag. Raszuiver bevrucht f 30,—; stand bevrucht f 12,50. P. J. Romeijn, Const. Huygenslaan 18, Zeist, telefoon 03404-16501.
- TE KOOP drie-raams honingslinger, prijs f 65,—. Faas Eliaslaan 10, Baarn, telefoon 02954-4266.
- TE KOOP: Bijenzwermen, voor levering juni, in prijzen van f 12,— tot f 15,—. Gelieve nu reeds uw bestelling te doen, daar wij voorgaande jaren velen teleur moesten stellen. Bijenstand „De Bijenkorf”, Faas Eliaslaan 10, Baarn, telefoon 02954-4266.
- GRATIS PROEFNUMMER Maandblad Vlaamse Bijentelersbond. Aanvragen bij E. Weckers, Predikherenhoevenstraat 27, Reet (België). Postrekening 871430. Abonnementsprijs 150 Belg. Fr.
- TE KOOP: Alles wat voor en bij een bij nodig is. Simplexkassen, enkel- en dubbelwandig; spaarkassen en V.S.-kassen, alle in prima staat, met ramen en rooster; uitgeb. broed- en honingramen, ramen, bijenkappen, slingers, observatiekasten, enz. Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a, tel. 03462-303. Van ouds bekend.
- TE KOOP: prima bijenvolken op zes ramen, in Simplexkassen en korven. Alles onder volle garantie. Het van ouds bekende adres. Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a, tel. 03462-303.
- TE KOOP: gebruikte bijenkorven zonder gebreken; nieuwe zwermkiepsen; vlechtriet, enz. Bijenpark Brulleman, Breukelen, tel. 03462-303.
- TE KOOP: Z.g.a.n. tweeraams honingslinger (4 hk.r.). W. Slot, Beekmanstraat 6, Kampen, tel. 2524.
- GEVRAAGD: bijenvolken, in kasten en korven, worden tegen contante betaling aan huis afgehaald. Het van ouds bekende adres om zaken mee te doen: Bijenpark Brulleman, Breukelen, tel. 03462-303.

GEVRAAGD: ruwe bijenwas en verder alles wat voor en bij een bij nodig is. Bijenpark Brulleman, Breukelen, tel. 03462-303.

WEER IS ONZE HONING MET DE EERSTE PRIJS BEKROOND. U koopt dus bij ons de allerbeste kwaliteit klaverhoning f 2,— en f 2,15, fruithoning f 2,20, lindehoning f 2,— per kg. Minimum afname 25 kg. Geen statiegeld voor fust. Zeer speciale aanbieding: Als U bij ons honing koopt, leveren wij U honingflacons met deksel voor 9 cent. Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a, tel. 03462-303. Van ouds bekend. Verzending ook naar België mogelijk.

WILT U DE BIJENTEELT GOED LEREN, neem dan bij ons les. Wij garanderen U dat U het bijenhouden dan volkomen onder de knie krijgt. Privés of les per groep. Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a, tel. 03462-303.

TE KOOP: Acaciahoning à f 2,90 per kg; Klaverhoning à f 2,00 per kg, Boekweithoning à f 1,85 per kg (wit), in bussen van 25 kg. Levering franko huis. Bijenstand „De Bijenkorf”, Faas Eliaslaan 10, Baarn.

TE KOOP GEVRAAGD: Alle soorten Bijenvolken, zowel korven als kasten, en alle bijenteeltbenodigdheden, tegen contante betaling, en aan huis afgehaald. Bijenstand „De Bijenkorf”, Faas Eliaslaan 10, Baarn. Telefoon 02954-4266.

TE KOOP AANGEBODEN: Leger Bijenkasten en -korven, losse randen, roosters, raampjes, en wat er verder nodig is op bijenteeltgebied. Alles in prima staat. Bijenstand „De Bijenkorf”, Faas Eliaslaan 10, Baarn.

TE KOOP: Enige prima volken in Simplexkassen. Vraagt prijsopgave. Bijenstand H. T. van Dam & Zn., Jubbega.

TE KOOP: Nog diverse soorten honing van de fijnste kwaliteiten. Vraagt prijsopgave. Bijenstand H. T. van Dam & Zn., Jubbega.

TE HUUR: Prima Bijenvolken voor bestuiving van kas- en buitenfruit. Bijenpark Brulleman, Breukelen, telefoon 03462-303.

TE KOOP een in goede staat zijnde honingslinger voor vier honingramen, zo goed als nieuw, f 60,—. W. L. Heijne, Rijksweg 67, Vilt, Gem. Berg Terblijt.

TE KOOP 7 Simplexkassen, dubbelwandig, waarvan 5 zwaar bevolkt. H. J. v. d. Heuvel, Langstraat 128, Deurne.

TE KOOP 5 prima bijenvolken op 20 ramen in enkelwandige kasten. Alléén 's zaterdags. M. W. H. Hendrix, Rietstraat 20, Weert.

GEVRAAGD: Iemand voor het nazien van een twintigtal bijenvolken, meest Simplexkassen. A. Ommert, Weverskade 35, Maasland (Z.H.).

TE KOOP GEVRAAGD: Spaarkasten en onderdelen daarvoor, in beslist goede staat. Br. onder No. 5-65 aan Drukkerij Maastricht en Verhoeven, Arnhem.

ONZE IMKERSAGENDA.

- 15 mei tot 15 juli: Openstelling carnica-bevruchttingsstation Schiermonnikoog. Reeds op 7 april was er darrebroed in alle stadia en liepen er al darren in de volken.
- 29 mei: Algemene vergadering van „Wageningen” te Utrecht, half elf in Tivoli.
- 26 tot 31 augustus: Twintigste Internationaal Bijenteeltcongres te Boekarest.

KRING OSS

R.K. BIJENHOUDERSBOND VAN DE N.C.B.

Op 19 maart hield de afd. Heesch (N.Br.) haar voorjaarsvergadering. De afdelingen Berghem, Heesch, Nistelrode en Oss lieten hun belangstelling blijken. Ook de tuinbouworganisaties waren aanwezig. In totaal werden 93 volken ter beschikking gesteld voor het fruit en zo mogelijk voor het koolzaad. De heer Leuken gaf een interessante lezing over bestuiving van augurken onder glas, hoe we een huistuintje kunnen benutten als bijenweide en over de bevindingen van von Frisch, met de films „Uw tuin uw trots” en „De dans voor het leven”. Afgesproken werd op maandag 17 mei in Berghem, café Rodijnen bijeen te komen en te spreken over: „Het bestuiven van aardbeien” en „Zwermverhinderings”. Beide onderwerpen zullen met demonstratiemateriaal worden uiteengezet.

IN MEMORIAM

Op 9 april overleed op 81-jarige leeftijd de heer

J. G. Ahlers,

lid van de afdeling Nieuw Schoonebeek.

Op 9 april overleed op 69-jarige leeftijd de heer

O. van der Meulen

te Hardegarijp. Hij was lid van de afdeling Leeuwarden.

A. Erven te Oirschot

Hij overleed op 9 maart 1965 op 63-jarige leeftijd.

Wij vragen u hem te gedenken in uw gebed.